

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i
Linköpings stift 2005

VETA KYRKA

Veta socken
Mjölby kommun
Linköpings stift
Östergötlands län

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

VETA KYRKA

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i Linköpings stift
Delrapport juni 2005

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund.....	3
Syfte.....	3
Kulturminneslagen.....	3
Kulturhistorisk bedömning.....	3
Inventeringens uppläggning och rapport	4
VETA KYRKA.....	5
BESKRIVNING OCH HISTORIK.....	5
<i>Socknen</i>	5
<i>Kyrkomiljön</i>	6
<i>Kyrkogården med klockstapel och gravkapell</i>	6
<i>Kyrkobyggnaden</i>	7
Exteriör beskrivning.....	8
Interiör beskrivning	9
KULTURHISTORISK BEDÖMNING.....	13
<i>Kyrkogården</i>	13
<i>Kyrkobyggnaden</i>	13
ÖVRIGT.....	14
Aktuella skyddsformer.....	14
Övriga inventeringar	14
Källor.....	14
Kartor	14
HÄNDELSELISTA	15

Inledning

Bakgrund

Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapsunderlaget för våra kyrkobyggnader och kyrkomiljöer genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering. På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen inom stiftets del av Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2004. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkobyggnader som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkans kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården
- att skapa ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkan/kapellet och för vård- och underhållsplaner
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrko/kapellbyggnaden samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkobyggnader/kapell och kyrkomiljöer i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att skapa ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader*, *kyrkotomter* och *begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar av kyrkobyggnaden.

Kulturhistorisk bedömning

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Jönköpings, Kalmar, och Östergötlands län samt läns museerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljöns i sin helhet, men också till värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör, fotografier och en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkobyggnadens historia. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav endast en mindre del är presenterad i denna rapport. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, vilket är ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

Fältarbetet, fotografering och rapportsammanställningen har utförts av antikvarie Anita Löfgren Ek vid Östergötlands läns museum. Rapporterna finns tillgängliga på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

VETA KYRKA

Veta 11:1, Veta socken, Mjölby kommun, Vifolka härad, Östergötlands län och landskap, Linköpings Stift.

Veta är en medeltida socken och kyrkan uppfördes troligen under 1100-talet eller tidigt 1200-tal. Koret utökades på 1300-talet och sakristian byggdes på 1400-talet. De tidigaste kalkmålningarna i kyrkan utfördes troligen något efter kyrkans uppförande. Kalkmålningar finns även från två perioder av 1400-talet, då även kyrkan valvslogs, från 1500-talet och från tidigt 1900-tal. Under 1600- och 1700-talen tillkom den södra respektive norra korsarmen. Kyrkans ursprungliga delar byggdes i kalksten och övriga delar är i gråsten med inslag av kalksten, bl a delar av den äldsta kyrkans profilerade sockel. Fasaderna står idag oputsade och taken är täckta med tegel. Kyrkans huvudingång är genom det sentida vapenhuset i söder. Det finns en del medeltida öppningar synliga i fasaden, men i övrigt är fönstren och även västportalen från den omfattande restaureringen 1913-14. Även interiören präglas av denna restaurering liksom av de medeltida valven och målningarna.

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Socknen

Veta socken och kyrka nämns första gången 1334. Vid kyrkan står en runsten, som har påträffats i kyrkans sockel. Tillsammans med bl a förhistoriska gravfält på åsen vid Ljunga och Gottlösa visar den på områdets tidiga kolonisering. Socknen ligger inom östgötaslättns sydligaste del och karaktäriseras av öppen åkermark. Jordbruk var tidigare den dominerande näringen och jordbruksmarken brukas i stor utsträckning även idag, men de flesta är sysselsatta inom andra sektorer. Socknens största gårdar är Solberga och Mantorp. I socknen ligger Spångsholm med småhus, enstaka mindre hyreshus och byggnader som hört till

Spångsholms bruk. Bruket anlades vid Svartån i slutet av 1800-talet som spiksmedja och träddrageri. Senare tillverkades bl a kätting. Verksamheten lades ned år 2003. I Veta socken ingår delar av tätorten Mantorp. I socknens norra del går E4:an och i den södra delen östra stambanan.

Kyrkomiljön

Kyrkan ligger i slättlandskapet ca 2 km norr om gamla riksvägen mellan Linköping och Mjölby. En lång björkallé leder till kyrkan från landsvägen och Veta skola i väster. Skolområdet hör inte till den direkta kyrkomiljön men skolan från 1908 är en mycket välbevarad jugendbyggnad. Norr om allén ligger gårdarna i Veta by och några villor. Närmast sydväst om kyrkogården ligger församlingshemmet med gula, putsade fasader. Byggnaden uppfördes som sockenstuga omkring år 1830. Den användes redan tidigt även som skola och har byggts om och till flera gånger. 1962 invigdes den som församlingshem. Norr om kyrkogården går en grusväg till den utflyttade Veta Östergård. Öster och söder om kyrkogården är det åkermark. Sydväst om kyrkogården ligger en äldre, rödfärgad, ekonomibyggnad, som hör till kyrkogården. Den är timrad och fasaderna är delvis klädda med locklistpanel. Sadeltaget är täckt med rött tvåkupigt tegel. Härifrån leder en asfalterad cykelväg till Mantorp. På andra sidan cykelvägen ligger en branddamm. Vid ekonomibyggnaden finns en jordkällare. Veta prästgård ligger intill Mantorp, utanför själva kyrkomiljön.

Kyrkogården med klockstapel och gravkapell

Kyrkogården omges av en kallmurad halvmur av gråsten. Vid den västra grinden/stigluckan finns årtal 1888 inhugget i muren. Detta år lades muren om. Huvudingången till kyrkogården är genom stigluckan. Den har spritputsade fält omgivna av slätputsade ramar. Det koppartäckta taket är välvt och krönt av ett strålkors i koppar. Spjälgrindarna av trä kröns av en sol i trä. Kyrkoporten, eller stigluckan uppfördes i slutet av 1700-talet och bekostades av Gabriel Wennerstedt. Trädkransen innehåller olika trädslag men domineras av askarna i väster och björkarna i öster. Dessutom växer fyra höga lindar på kyrkogårdens östra del. Kyrkan ligger mycket nära den norra kyrkogårdsmuren och kvarter A, som ligger runt kyrkan, har en ”tät” karaktär. I övrigt är kyrkogården mer öppen men relativt strikt indelad genom rygghäckarna (nord/sydlig riktning). Det finns enbart en grusgrav. Bland äldre gravvårdar märks hällar från 1600-talet söder om kyrkan, två gjutjärnskors, marmorvårdar från 1800-talet samt en kalkstensvård från 1790-talet rest över kyrkoherde Wigilius. I övrigt märks ett par större familjegravar vid södra kyrkogårdsmuren och en rad med barngravar nordöst om kyrkan.

På kyrkogården står klockstapeln från 1727-28. Den är klädd med tjärad spån och även luckorna till klocköppningarna är tjärade. Spånen på stödbenen har insvängd och spetsad nederdel. Den svängda huven, korset och kulan är täckta med kopparplåt. Söder om kyrkogården ligger gravkapellet. Det invigdes 1939 och ritades av stadsarkitekten i Norrköping Kurt von Schmalensee, som svarade för majoriteten av kyrkorestaureringarna i Östergötland vid mitten av 1900-talet. Kapellens fasader är klädda med tjärat spån. Det toppiga taket är skivtäckt med kopparplåt i småplåtsformat. Även portarna är kopparklädda. Över ingången finns en ängel som håller i ett kors och taket kröns av ett förgyllt kors. Till porten leder en trappa av kalksten. En nergång till källaren finns på baksidan. Blyinfattade fönster. Gången fram till gravkapellet markeras av höga tujor.

Kyrkobyggnaden

Veta kyrka uppfördes troligen under 1100-talet eller tidigt 1200-tal. Den byggdes i kalksten, med inslag av gråsten, med rektangulärt långhus och ett smalare absidförsett kor. Upp till avslutades korväggarna utvändigt av en rundbågefris. Troligen fanns det en sydportal i långhuset och spår finns av en igensatt korportal i det ursprungliga koret. Stora delar av det medeltida långhusets väggar bröts ner när korsarmarna tillkom på 1600- och 1700-talen. Det innebär att det inte går att säga något bestämt om var en eventuell sydportal suttit. Enligt Eyvind Unnerbäck, som gjort en byggnadshistorisk undersökning av kyrkan, har det även funnits en nordportal. Kyrkan dekorerades tidigt med kalkmålningar. Rester av bemålning finns idag på korvinden, vilket innebär att de tillkommit före kyrkans valvslagning. På korets nordvägg finns ett enkelt figurmåleri av en karaktär som är ovanlig. Under 1300-talet utvidgades koret mot öster och fick en rak avslutning. Den nya delen byggdes huvudsakligen i gråsten, men med kalksten i gavelröset. Delar av den äldre rundbågefrisen återanvändes. I södra väggen inrymdes ett hagioskop - ”titthål” där de som inte kunde vistas i kyrkan, t ex spetälska, kunde se koret med altaret och delta i mässan. På 1400-talet byggdes sakristian och koret och långhuset valvslogs. Långhuset fick ett kryssvalv och i öster ett stjärnvalv. Koret fick två kryssvalv. Valvribborna dekorerades och treflikiga rankor av en modell som förekommer i flera kyrkor, bl a Flistad, målades utmed ribborna. Under 1400-talets andra del målades figurframställningar i rundlar, liknande målningarna i Risinge kyrka. 1588 målades stora figurframställningar på väggarna och rosor i valven. Kalkmåleriet målades senare över och frilades under 1900-talets restaureringar.

Under 1600-talet tillkom ett par av kyrkans nuvarande inventarier; dopfunten och predikstol. Dopfunten är av kalksten med ett tunt skaft och djur- och blomdekor i låg relief. Troligen tillverkades funten vid Michael Hackes verkstad i Skänninge. Därifrån kommer fler dopfuntar av denna modell och de finns bl a i grannförsamlingarna Sya och Viby. Predikstolen skänktes av överstelöjtnant Gripenwaldt och restaurerades redan i början av 1700-talet av Ramund Bangelius och Johan Berg. Gripenwaldt erbjöd sig också att riva kyrkan och bygga en ny, vilket bönderna i Veta kraftigt motsatte sig. I stället bekostade han den södra korsarmen, som stod färdig 1687 och i samband med detta togs troligen portalen upp i korsarmens sydvägg. Knappt hundra år senare, 1759-61, tillkom den norra korsarmen. Den bekostades av Jacob Wennerstedt och hans maka Beata Sabina Rosenholm. De ägde Solberga gård och korsarmen kom därför att kallas Solbergakyrkan. Altaret, som stått i östra delen, placerades där och paret donerade även en altartavla. Kyrkan hade nu fått ett nytt kor och det gamla koret i öster avskiljdes och blev sakristia. Gamla sakristian blev istället förråd. Under 1600- och 1700-talen var det vanligt att de medeltida kyrkorna byggdes ut med i första hand en korsarm. Detta var bl a ett sätt att bereda plats för den växande befolkningen. Ofta kallades dessa tillbyggnader för ”nykyrkan” eller ”lillkyrkan” och innebar ibland att man fick flytta altare eller predikstol, för att prästen skulle kunna ses av alla. Under det nya norra koret i Veta finns släkten Wennerstedts gravvalv. Släkten Gripenwaldt hade sedan tidigare gravvalv under gamla (östra) koret. I äldre beskrivningar står det ofta att deras gravvalv ligger under sakristian. Det beror troligen på att gamla koret var inrättat som sakristia från andra delen av 1700-talet fram till början av 1900-talet. År 1761 byggde man även ett vapenhus framför den södra ingången. Under 1700-talets andra del målades kyrkans kalkmålningar över. År 1781 fick kyrkan en orgel, som placerades på en nybyggd läktare i södra korsarmen. Orgeln var tillverkad av Lars Strömblad från Falköping. Han har tillverkat flera orglar till kyrkor i Göteborgs stift och var bl a känd för fantasifulla fasader. I Veta kyrka står fasaden ännu kvar, även om verket är utbytt. 1820 gjordes en del större förändringar då den västra läktaren revs, fönsteröppningarna förstörades, nya fönster sattes in, södra korsarmen fick tunnvalv och kyrkans tak belades med tegel. Under 1800-talet byggdes ett nytt vapenhus utanför södra

ingången och mot slutet av seklet tillkom den lilla byggnaden mellan sakristian och norra korsarmen. Den kom senare att användas för ett nytt värmesystem.

Åren 1913-14 genomfördes en stor restaurering i kyrkan. Den debatterades livligt i tidningarna och ansågs vara alltför genomgripande. Restaureringen leddes av hovintendent Gustav Lindgren. Som en sammanfattning av restaureringen citeras här den målade inskription som finns vid predikstolen: ”År 1913-14 restaurerades kyrkan. Putsen å yttre väggar aftogs, ny stenfot inlades, torn uppfört, portal och portar i vester, fönsteromfattningar insattes, värmekammare uppmurades, dopkapell anordnades i f.d. sakristian, nytt orgelverk och trapphus, målade fönster i altar- och dopkor, för öfrigt konstglas insattes i nya jernbågar, nya dörrpartier och bänkar med bibehållande af delar, från äldre inredning, konstsmide å portarne i vester och på läktaren utfördes, tre nya ljuskronor uppsattes, nytt trä och stengolf inlades, taket i högkoret reveterades, orgelvalvet, förut af trä, tegelmurades, de gamla målningarne framknackades och renoverades, ny dekorerings utfördes i altar och orgelkor samt å vestra fondväggen, sakristian dekorerades, altare, predikstol, orgelfasad, epitafier samt alla öfriga möbler och inventarier renoverades, nya antependier m.m. Klockstapeln reparerades och inkläddes med träspån.” Det nya torn som nämns är närmast en takryttare. Dessutom revs vapenhuset. År 1973 genomfördes den senaste restaureringen under ledning av byggnadsingenjör Ture Jangvik. Jämfört med den tidigare restaureringen rörde det sig bara om smärre förändringar. Det nuvarande vapenhuset byggdes och under läktaren inrättades ett väntrum. Läktartrappan flyttades från öster till väster. Varmkammaren fick ny funktion, bl a som skrudkammare, och innanfönster sattes in i kyrkan.

Exteriör beskrivning

Kyrkan är uppförd i tuktad kalksten och gråsten och består av medeltida långhus och rakslutet kor samt senare tillkomna korsarmar; en i söder och en i norr. Norr om koret ligger sakristian och ett vapenhus finns vid södra korsarmen. Torn saknas. Den äldsta delen, långhus och den äldre delen av östra koret, är byggd i kalksten med inslag av kluven gråsten. Långhusets hörn markeras av hörnkedjor av välhuggen kalksten och koret avslutas upptill av en bågfris i kalksten. 1300-talets utbyggda kordel är i huvudsak av gråsten men med hörnkedjor och gavelröste av kalksten. I gavelröset finns även återanvända delar av det äldre korets bågfris. Sakristian från 1400-talet, liksom södra korsarmen från 1600-talet och norra korsarmen från 1700-talet är byggda i gråsten. I södra korsarmens sydvästra hörn sitter en sekundärt inmurad kalksten med reliefmönster. Innanför en ram med flät- och zickzackmönster finns ett regelbundet geometriskt mönster. Den södra korsarmen har en putsad rundel i gavelröset, troligen ett igensatt fönster, samt synliga ankarslutar under takfoten. I den utvidgade delen av koret, liksom i korsarmarna finns delar av den medeltida profilerade sockellisten inmurade. Vapenhuset har en rödmålad träfasad av lockpanel. Kyrkan står helt oputsad. Långhuset och det östra koret har en profilerad kalkstenssockel som tillkom 1913-14 med bevarade delar av den medeltida sockeln som förebild. Troligen fanns den sockeln aldrig på den senare utbyggda kordelen, men väl på den ursprungliga absiden. Kyrkans medeltida delar har sadeltak och korsarmarna valmat sadeltak. Samtliga takfall är täckta med enkupigt tegel. I korsmitten finns en mångkantig, spåntäckt takryttare med öppen lanternindel och en mindre huv i kalksten med koppartäckt toptak finns på östra kortaket. Takens tjärade vindskivor har två olika utskurna dekorer och de sattes troligen upp 1913-14. Delar av takstolen är synlig i västgaveln. Vapenhusets sadeltak är täckt med stavspån. De flesta fönstren byttes ut 1913-14. Det är stickbågiga och rundbågiga fönster i olika storlekar med gjutjärnsbågar och blyspröjsade glas. De omges av en huggen kalkstensomfattning. I koret finns ett spetsbågigt fönster med i övrigt samma utformning. Tre fönster har glasmålningar och i övrigt är de försedda med antikglas eller dekorativa partier med färgat glas. Vapenhusets fönster är

fyrkantiga och har blyspröjs. Det finns även en del äldre öppningar: en igensatt rundbågig öppning i väster med slät kalkstensomfattning, liten spetsbågig öppning högt upp på långhusets sydfasad, en raksluten öppning i östra korgaveln och en liten rundbågig öppning med järngaller i sakristians östfasad. Själva öppningen är mycket välhuggen. En stickbågig öppning med trälucka i sakristians gavel leder till vinden. I norra korsarmen (norra koret) finns en järnlucka nertill på östra fasaden med järngaller innanför och i väster finns en mindre ventilationsöppning. Den ena eller båda öppningarna har troligen anknytning till gravvalvet under norra koret. På södra sidan av den senmedeltida kordelen finns öppningen till ett igensatt hagioskop. Kyrkans huvudingång är idag genom den enkla dubbeldörren i vapenhuset. Det är däremot västpportalen som ger intryck av huvudingång. Den rundbågiga portalen har en huggen, profilerad omfattning av kalksten. I bågsegmentet ovan porten finns ett korsembles och året 1913. Dubbeldörren med rak överdel är av profilerad, stående panel med en rik järnsmidesdekor i jugend. I den äldsta kordelen finns en igensatt korportal i söder. Övre delen av portalen är förstörd genom ett senare insatt fönster. Mellan sakristian och norra korsarmen ligger en mindre tillbyggnad som använts som värmekammare och skrudkammare. Den har enbart fasad åt norr. Den slätputsade fasaden är vitmålad och pulpettakets täckt med enkupigt tegel. En sentida dörr leder till utrymmet.

Hagioskop (igensatt)

Sten i sydväst

Interiör beskrivning

De olika benämningarna nedan syftar på följande: Långhus – det medeltida långhuset i väst/östlig riktning. Östra koret – det medeltida koret öster om långhuset. Norra koret – dagens kor, dvs norra korsarmen byggd 1759-1761. Södra korsarmen – korsarmen byggd 1687.

Långhusets golv består av sentida kalkstensplattor med smala fernissade brädor i bänkkvarteren, geringssågade i hörnen mot korsmitten. Väggarna är putsade och avfärgade i brutet vitt med draperimålad bröstningslist i grönt och rött. I delar av ornamentiken ”gömmar sig” namnen på dem som utfört måleriet. Den norra väggen upptas av en kalkmålning som föreställer S:t Göran och draken. En text meddelar att det rör sig om en ”MÅLNING FRÅN 1588. KOMPLETTERAD 1914”. Kyrkans medeltida delar är välvda. Västra travén har ett kryssvalv och över korsmitten är det ett stjärnvalv. Förutom dekor på och utmed ribborna är valven målade med stora blommor och änglahuvuden. I södra väggen sitter ett stickbågigt fönster med sexdelat innanfönster av järn. Liksom i övriga fönster är fönsterbänken gråmålad och fönstersmygen dekormålad. Dubbeldörr i väster, troligen från 1914, i nyrenässans med kammålad dekor i rött och grönt. I ett bågegement ovan dörren finns en uppgående sol. I en igensatt rundel under valvet finns ett målat emblem. Söder om dörren sitter en liten dörr en bit upp på väggen. Den leder till en trappa som går i muren upp till vinden. Bänkinredningen från 1913-14 är öppen med rak överdel och ansluter till väggen. Bänkgavlarna har enkla, svängt spetsbågiga speglar. Bänkarna är målade, delvis laserade i grönt och rött med röd spegelmarkering i ryggarna. Bänkarna nedanför predikstolen har tagits bort för att bereda utrymme för en dopplats.

Östra koret har golv av sentida kalkstenplattor. I den östra travén, den medeltida korutbyggnaden, ligger golvet två steg högre och är mönsterlagt. I korbänkarna är det trägolv lika övrigt. Koret består av två kryssvälvda travéer med bemålade ribbor och treklöverblad utmed ribborna. Spetsbågig triumfbåge. I den östra travén är figurmåleri i rundlar från senare delen av 1400-talet. Rester av ett äldre dekorationsmåleri. Målerierna överlagrar delvis

varandra. Blommor i västra travén. Putsade väggar, avfärgade i vitt och med kalkmåleri. Till väster på norra väggen finns en enkel målning som föreställer en sittande man med en textbård intill. Texten lyder: ”MAGNUS SCRIPSIT ME”. Målningen är äldre en valvslagningen, troligen romansk. På samma vägg finns två igensatta öppningar, varav den ena eventuellt hör till en äldre värmeanläggning, samt en nisch med dörr från 1914. På dörren står ”SOLI DEO GLORIAM”. Vid sakristiedörren är en stor kalkmålning från 1588. På södra väggen

finns enstaka målningsspår. I söder sitter två fönster på olika höjd. Under det högt sittande östra fönstret finns en trälucka från 1913, som sitter framför öppningen till hagioskopet. Bräddor ligger i nischens botten och väggarna är putsade. Framför den yttre öppningen finns två hål som tyder på att det funnits ett järngaller. Närmare östväggen finns ytterligare en dörr framför en mindre nisch av kalkstensskivor. Spetsbågigt fönster i öster med innanfönster av järn. Glasmålning som föreställer herdarnas tillbedjan. Ritad av Gustav Lindgren 1913 och tillverkad av Neuman&Vogel i Stockholm. Rundbågigt dörr till sakristian, helt klädd med smala remsor av järn. En sluten korbänk på var långsida, målad i blågrönt. Bänkluckor på framsidan med olika typer av gångjärn. Skärm och luckor av renässanstyp. Koret är inrett till dopplats med ett upphöjt murat altare i kalksten, troligen från 1914, med en tjock polerad altarskiva av kalksten. Dopfont av kalksten, troligen tillverkad vid Michael Hackes verkstad i Skänninge 1659-60.

Norra korsarmen

Medeltida koret

Norra koret ligger ett steg högre än långhuset och utgörs av hela norra korsarmen. Golvet är lika kyrkan i övrigt och väggarna är putsade och avfärgade i vitt. De har enbart dekormålad bröstningslist och målning runt fönstren. Taket är ett flackt tunnvalv med plafondmålning, målade bibelcitater och vapensköldar efter ritningar av Gustav Lindgren. Koret avgränsas mot korsmitten av en bred gördelbåge med samma typ av bemålning. Fyra rundbåriga fönster med innanfönster av järn. De två norra fönstren har glasmålningar och citat från Lukasevangeliet. De är ritade av Gustav Lindgren och utförda vid Neuman&Vogel i Stockholm. Korbänkarna är lika långhusets bänkar. Altaret är murat, troligen breddat, med en front av slammat tegel. Den sentida altarskivan är av polerad kalksten med huggna konsekrationsskors. Altarringen är flersidig och har bandgångjärn till dörrarna, som inte längre används. Den är marmorerad i grönt med röd och förgylld markering runt speglarna. Även överliggaren har samma typ av bemålning. Altarringen har 1700-talskaraktär. Altartavlan från 1761 föreställer Kristi uppståndelse och himmelfärd. Konstnären är okänd. Den omramas av en enkel, marmoreringmålad omfattning med rak överdel, som kröns av ett kors med svepduk. Till kompositionen hör några änglar som tittar ner från ett moln i taket. Två putties flankerar sockeln med texten: "detta chor är bygt och denna altartafla gifwen af SJ WENNERSTET och BS ROSENHOLM anno 1761." Två enkla, rektangulära nummertavlor av trä, troligen från 1973. I koret hänger tre vapensköldar och ett epitafium av sten. I korsmittens nordöstra hörn sitter predikstolen. Den vilar på ett putsat fundament som övergår i trä mot trappan i öster. Predikstolens olika delar är enhetligt marmorerade. Korgen är flersidig med bl a skulpterade

svagt vridna kolonner, Kristusgestalt och musselskal. Ljudtaket kröns av en pinjekotte. Det finns inskriptioner på flera platser: "Ao 1689", "GIF AKT UPPÅ DIG SJELF OCH PÅ LÄRAN", "Ao 1712 är denna predikstohl stofferad worden, kyrkan wijtmenad och benkarna målade" samt "RENOVERAD 1914". Nedanför predikstolen står en modern dopfont av trä från 1988 ritad av bildkonstnär Eva Spångberg.

Södra korsarmens golv är lika kyrkan i övrigt. Väggarna är putsade och avfärgade i vitt med draperimålning som i långhuset. Taket över orgelläktaren är utformat som ett avbrutet kryssval med en stor plafondmålning i mitten och medaljongmålningar vid fönstren i väst och öst. Resten av korsarmen täcks av en bred gördelbåge. Dekorationsmåleriet är i samma stil som i norra koret. Bänkinredning som i långhuset. Under orgelläktaren finns en läktarunderbyggnad från 1913-14 i östra delen, som idag inrymmer ett väntrum. Väggen mot kyrkorummet utgörs av en ljus lockpanel med dekor i enkel jugendstil. Dörren är målad i grönt och rött. I väster finns en öppen, sentida trappa till orgelläktaren. Den avslutas upptill med en balustrad i jugendstil, äldre än själva trappan. Taket under läktaren är av vitmålad pärlspontpanel. Läktarbarriären är rak med stående speglar och tandsnitt i nederkant. Den är målad i en grönaktig marmorering med röd marmorering och förgyllning runt speglarna. Läktarpelarna är svängda och målade i en stormönstrad grön marmorering. Läktarbarriär och pelare är troligen från 1780-talet. På barriären står fyra ljusstakar i järnsmede. De hör till det tidiga 1900-talets restaurering. Läktargolvet är täckt med en grå matta och bänkarna är ersatta av lösa stolar. Orgelfasaden från 1781 är grönmarmorerad med röda lister och rikligt med förgyllda ornament.

Vapenhuset från 1973 har ett golv av kalkstensplattor. Väggarna består av behandlad, glest sittande träpanel med synliga spikhuvuden. I norr utgörs väggarna av portalens kalkstensomfattning från 1913-14. Den medeltida porten är rikt försedd med järnsmede i slingrande mönster och har troligen någon typ av ytbehandling. I söder finns en dubbelport av mörkbetsad slät träpanel och synliga spikskallar av koppar. Små, kopplade fyrkantiga fönster med blyspröjs.

Sakristian har ett behandlat trägolv. De putsade, vita väggarna övergår i ett lågt tunnvalv och är dekorationsmålade på samma sätt som långhusets 1900-talsdekor. En liten målad plafond i taket. I norr står ett murat altare med polerad altarskiva med konsekrationsskors. Även altaret är dekorationsmålat. Medeltida fönster i sakristians östvägg och ett rundbågigt, blyspröjsat fönster i norr med enkel båge och järngaller innanför. Delar av kyrkans ursprungliga profilerade stensockel är synlig på södra väggen (norra kyrkväggen). Rundbågig bräddörr i stickbågig öppning in till koret. Mellan sakristian och norra korsarmen ligger det f d *värmerummet* som nu används för skrudförvaring. Inredningen är målad i en tunn, ljus lasyr. I södra väggen finns en nisch med dörrar. Den utgjorde ursprungligen troligen en del av värmesystemet. Även här finns delar av den medeltida sockeln.

Vinden över östra koret har takstolar som är nedbilade i väggen. Det finns svaga spår av dekormålning på den puts, som ursprungligen var synlig nerifrån koret. En rundbågig öppning leder in till långhusvinden. Den avslutas uppåt med en välhuggen kalksten. På var sida om öppningen finns mindre ljusöppningar. Deras ursprungliga funktion är oklar. Över kyrkans korsmitt finns konstruktionen för takryttaren. Underlagstaken är likartade, utom i den södra korsarmen från 1600-talet, där det är breda snedsågade brädor. Från sakristians vind kan man se delar av den medeltida rundbågefrisen på kyrkans nordvägg. Som tidigare nämnts går en trappa i murverket i kyrkans västvägg. Trappstegen är ej så slitna, kan vara påmurade med ny ytsten. I början av trappan är väggarna av storstenstegel och högre upp av ojämn kalksten.

Väggarna är inte så omsorgsfullt utformade som i medeltida trapplopp. Eventuellt är den här trappan senare upptagen. Den har inte heller någon direkt avslutning där den kommer upp på vinden.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING

Veta kyrka och kyrkogård utgör tillsammans med den f d sockenstugan och bebyggelsen i Veta by en kulturhistoriskt mycket värdefull miljö.

Kyrkogården

Den västra ingången, stigluckan med grindar, har ett mycket stort kulturhistoriskt värde, som förstärks av att det är känt vem som donerat dem och när de utfördes. Trädkransen i stort och enskilda träd, t ex de stora askarna och de fyra lindarna inne på kyrkogården, visar på 1800-talets trädplanteringar på våra kyrkogårdar. Klockstapeln från 1700-talet och gravkapellet från 1939 har ett mycket stort kulturhistoriskt värde, både i sig och som viktiga delar på kyrkogården och i kyrkomiljön. De höga tujorna ingår som en viktig del i utformningen av gravkapellet. Rygghäckarna är viktiga för kyrkogårdens sammanhållna karaktär. Bland enskilda gravvårdar märks hällar och stenar i kalksten från 1600- och 1800-talet och några större vårdar vid familjegravar. De större vårdarnas placering i raden utmed kyrkogårdsmuren visar på en tidigare vanlig indelning av kyrkogårdar, med de stora ”köpegravarna” bl a utmed kyrkogårdsmuren. Titlar på gravvårdar säger en del om näringsliv och social struktur i en socken.

Kyrkobyggnaden

Veta kyrka har ett mycket högt kulturhistoriskt intresse ur fler aspekter. De medeltida murarna och korsarmarna från 1600- och 1700-talen visar på respektive tids byggt teknik. Kyrkans olika delar visar på ett tydligt sätt de olika byggnadsetapper som många landsbygdskyrkor i Östergötland genomgick: tidigmedeltida långhus och smalare kor, utvidgning av koret, sakristia, vapenhus, valvslagning samt tillbyggda korsarmar. Till skillnad från relativt många andra kyrkor har kyrkan i Veta bevarats på detta sätt och undgick att rivas decennierna runt år 1800. Kyrkans kalkmålningar är en katalog över måleriteknik och motivval genom flera sekler. Kyrkan präglas även av den omfattande restaureringen 1913-14. I exteriören märks detta bl a genom de frilagda fasaderna, fönstren, fönster- och portalomfattningar samt takryttaren. I interiören är bänkinredning, dörrar, plafondmålningar m m från denna restaurering. De är utformade i nationalromantik med jugenddekor och präglar framför allt korsarmarna. I långhuset och det östra koret dominerar kyrkorummet av de medeltida valven och kalkmålningarna. Bland enstaka inredningsdetaljer av högt konstnärligt och kyrkohistoriskt värde märks Michael Hackes dopfont, predikstolen, orgelfasaden från 1781 års orgel, läktarbarriären, altaruppsatsen och altarringen. Begravningsvapnen visar på de adliga släkter som hade stort inflytande på kyrkans utformning under framför allt stormakts- och frihetstiden.

Sammanfattning

- Kyrkans murverk är en mycket viktig källa till kunskapen om olika epokers byggnadsteknik.
- Förutom själva murverket finns flera detaljer kvar från medeltiden och de utgör omistliga spår. Detta gäller t ex medeltida öppningar där det mycket ovanliga hagioskopet kan betonas extra, fasaddekorationer, detaljer på vinden och de medeltida dörrarna, dels sydportalens dörr med järnsmide och dörren mellan sakristian och koret.

- I interiören är de medeltida valven och kalkmåleriet i kyrkan och på vinden av mycket stort intresse. Det är ovanligt att en kyrka kan uppvisa kalkmålningar från så många olika perioder, från tidig medeltid t o m 1900-tal.
- 1913-14 års restaurering ger interiören en speciell och enhetlig karaktär i tidstypisk nationalromantisk stil med inslag av jugend.
- Enskilda inventarier så som Michael Hackes dopfunt, predikstolen, orgelfasaden och begravningsvapnen har mycket högt konstnärligt och kyrkohistoriskt värde.
- Sammantaget illustrerar kyrkan på ett unikt sätt byggnadshistorien för östgötska landsortskyrkor.

ÖVRIGT

Aktuella skyddsformer

Kyrkan och kyrkogården är skyddade enligt Lagen om kulturminnen 4 kap.

Veta kyrkomiljö, K 20, är utvärderad som kulturhistoriskt värdefull miljö i kulturminnesprogrammet för Östergötland, utgivet av länsstyrelsen i Östergötlands län 1983.

Övriga inventeringar

Sedan 2002 pågående inventering av kyrkogårdar/begravningsplatser i Östergötlands län, utförs av Östergötlands länsmuseum.

Prästgårdsinventeringen i Östergötlands län, utförd av Östergötlands länsmuseum 1978.
Skolinventeringen i Östergötlands län, utförd av Östergötlands länsmuseum 1978.

Källor

Antikvarisk-topografiskt arkiv, Riksantikvarieämbetet

Bebyggelseregistret – kulturhistorisk bebyggelseinformation. Riksantikvarieämbetet
www.bebyggelseregistret.raa.se

Ridderstad, Anton, Historiskt, Geografiskt och Statistiskt lexikon öfver Östergötland, M-Ö, Norrköping 1877.

Sveriges Bebyggelse, Östergötlands län, del II, Uddevalla 1947

Unnerbäck, Eyvind, Veta kyrka – en byggnadshistorisk undersökning. Examensarbete i stencil.

Östergötland, landskapets kyrkor. Red. Marian Ullén. Forskningsprojektet

Sockenkyrkorna. Kulturarv och bebyggelsehistoria. Riksantikvarieämbetet 2004.

Östergötlands läns kalender 1872.

Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv

Kartor

Häradsekonomisk karta 1868-77 Mjölby

Ekonomisk karta, 1982 och 1948, blad 8F 4d Veta

Sammanställt av Östergötlands länsmuseum i juni 2005. Den kulturhistoriska bedömningen har utförts i samverkan med Länsstyrelsen i Östergötland och Linköpings stift.

HÄNDELSELISTA

Förteckningen gör inga anspråk på att vara komplett. Den bygger enbart på nedan redovisade källor och kan i framtiden komma att revideras.

- 1100-1250 Nybyggnad – kyrkan i sin helhet. Rektangulärt långhus med kor i öster och absid. (BC, ATA)
- 1150-1250 Arkitekturbunden utsmyckning – kalkmålning. Figurframställning och ord, målat på korväggarna. (BC)
- 1300-1399 Nybyggnad – korparti. Utökning mot öster till ett rakslutet korparti. (BC, ATA)
- 1400-1499 Nybyggnad – sakristia. (ATA)
- 1430-1450 Valvslagning. Långhus och kor, två travéer i var del. (ATA)
- 1430-1450 Arkitekturbunden utsmyckning – kalkmålning. Målning i valven, dekor på valvens ribbor och treflikiga rankor utefter ribborna. (ATA, BC)
- 1450-1500 Arkitekturbunden utsmyckning – kalkmålning. Målning i valven, figurframställningar i rundlar. (BC, ATA)
- 1588 Arkitekturbunden utsmyckning – kalkmålning. Huvudsakligen figurframställningar i koret och västra travén. (ATA, BC)
- 1659-60 Specifika inventarier – dopfunt. Dopfunten flyttas fram i koret. I samband med detta skaffar man en dopfunt av kalksten, troligen tillverkad av Michael Hacke. Bänkar sattes där funten tidigare stått. (Sockenhandlingar)
- 1668 Specifika inventarier – kyrkklocka. Lillklockan gjuts. (ATA)
- 1684 Fast inredning – predikstol. (ÖLM)
- 1687 Nybyggnad – korsarm. Södra korsarmen, bekostad av överstelöjtnanten Gripenwaldt på Mantorps gård. Får trävalv. (BC, ATA, Sockenhandlingar)
- 1689 Fast inredning – predikstol. Skänkt av överstelöjtnant Johan Gripenwaldt. Renoverad 1712. (Ö 1932-05-14, ATA, 1829 års inv)
- 1689 Specifika inventarier – dopfunt. (Osäker uppgift, se 1659-60) Dopfunt i kalksten, troligen Michael Hackes verkstad i Skänninge. Skänkt av Johan Gripenwaldt. (BC)
- 1689 Fast inredning – läktare. Läktare byggdes, togs ned 1820. (Sockenhandlingar)
- 1697 Klockstapel och vapenhus nämns i räkenskaperna. (EU, Sockenhandlingar)

- 1712 Fast inredning – predikstol. Renoverad. Omgjord av Ramund Bangelius och målad av Johan Berg. Har även målat bilder på läktaren. (ATA, 1829 års inv, Sockenhandlingar)
- 1727-28 Nybyggnad. Klockstapel, mästare Uhrberg från Eksjö. (BC, EU)
- 1741 Specifika inventarier – kyrkklocka. Storklockan gjuten av Magnus Hultman i Norrköping. (ATA)
- 1759-1761 Nybyggnad – korsarm. Norra korsarmen (Solbergakyrkan) med gravvalv. Bygget bekostat av Jacob Wennerstedt på Solberga gård och hans maka Beata Sabina Rosenholm. Altaret, som stått i östra delen, placerades där. Det östra koret blev sakristia och avskildes troligen med en brädvägg. Gamla sakristian blev förvaringsrum. Gravvalv med Wennerstedtska familjegraven. (ATA, 1829 års inv, ÖC 1996-03-13)
- 1761 Specifika inventarier – altartavla. Kristi uppståndelse och himmelsfärd. Bekostat av Jacob Wennerstedt på Solberga gård och hans maka Beata Sabina Rosenholm. Okänd konstnär. (Ö 1932-05-14, ÖC 1963-09-14)
- 1761 Nybyggnad – Vapenhus. Vapenhus byggdes vid södra portalen. (BC)
- 1761 Ändring. Hela kyrkan vitmenades och alla målningar övertäcktes. (MT 1995-05 --)
- 1781 Fast inredning – orgel. Lars Strömblad. (ATA, 1829 års inv)
- 1781 Vård/underhåll – interiör. Hela kyrkan vitkalkades. (BC)
- 1781 Fast inredning – läktare. Eventuellt ny orgelläktare. Stolsrummen på läktaren var ännu inte fördelade. Två fönster under läktare. (Sockenhandlingar)
- 1792 Ändring – ombyggnad, fönster. Två nya fönster, rakt ovanför de från 1781. (EU)
- 1804 Ändring – ombyggnad, valvslagning. Tunnvalv byggdes i norra korsarmen. (BC)
- 1820 Ändring – ombyggnad. Läktare i västra delen från 1689 togs bort, fönsteröppningarna gjordes större och nya fönster sattes in. Södra korsarmen fick tunnvalv. Taket belades med tegel. (ATA, 1829 års inv)
- 1820 Vård/underhåll – exteriör. Kyrkan omputsades. (BC)
- 1820 Ändring. Gripenwaldts familjegrav fylls igen. (ÖLM)
- 1838 Nybyggnad – vapenhus. Framför södra ingången. (ATA)
- 1846 Ändring – ombyggnad, fönster. Fönster på ömse sidor om läktaren, murmästare Ander Nyberg i Kärna. Troligen sammanslagning av de mindre fönstren från 1700-talet. (ÖC 1963-09-14, EU)
- 1877-78 Ändring – ombyggnad, interiör. Nytt golv lades in, bänkarna gjordes om och allt träarbete ommålades. (AR)
- 1877-78 Ändring – ombyggnad, fönster. Nya fönsterbågar sattes in. (AR)

- 1885 Nybyggnad. Byggnaden mellan sakristia och norra korsarmen, senare bl a varmkammare. (ATA, BR)
- 1913-14 Ändring – ombyggnad, exteriör. Den utvändiga putsen togs bort, sockellisten kompletterades och kyrkan fick takryttare. (BC, ATA)
- 1913-14 Rivning. Vapenhuset revs. (ATA)
- 1913-14 Teknisk installation – värme. Förslag. Varmkammare mellan norra korsarmen och sakristian. Förslag till värmegaller. Senare placerades transformator och elektriskt ställverk här. (ATA)
- 1913-14 Arkitekturbunden utsmyckning – kalkmålning. De överkalkade målningarna togs fram. Konservator Carl Forslund. (BC)
- 1913-14 Arkitekturbunden utsmyckning – kalkmålning. Dekormålning i korsarmarnas tak enligt G Lindgrens förslag. Utförande avviker när det gäller södra korsarmen. Valvet där blev troligen ej som ursprungligen planerats. Dekorering i sakristian. (ATA)
- 1913-14 Fast inredning – bänkinredning. Förslag till ny bänkinredning. (ATA)
- 1913-14 Ändring – ombyggnad, interiör. Nytt trä- och stengolv. Brädväggen i gamla koret togs bort och dopkapell ordnades. Nytt tak i södra korsarmen (Ö 1932-05-14, ÖC 1963-09-14, K)
- 1913-14 Ändring – ombyggnad, fönster. Nya fönster. Skiss till fönstermålning av G Lindgren. Korfönstren och fönstret till dopkapellet har fått glasmålningar. (ATA)
- 1914 Fast inredning – orgel, orgelverk. Firma E.A. Setterqvist & Son, Örebro, byggde orgel bakom 1700-talets fasad. (ATA)
- 1937 Ändring – restaurering. (ATA)
- 1937 Arkitekturbunden utsmyckning. Rengöring av kalkytorna. Fästning av färg och putslager samt viss iprickning på norra väggen i gamla koret. (ATA)
- 1937 Teknisk installation – el. Elektrisk belysning, el. klockringningsanläggning och el. orgelfläkt. A.E.G. i Norrköping. (Ö 1937-04-24)
- 1948 Teknisk installation – el, värme. Förslag från AEG Norrköping. (ATA)
- 1959 Fast inredning – altare. Förslag till att ersätta en lös altarskiva med en ny. (ÖLM)
- 1971 Fast inredning – orgel, orgelverk. Nytt orgelverk med befintlig fasad. A. Mårtenssons Orgelfabrik A.-B. i Lund. (ÖC 1971-10-07)
- 1973 Nybyggnad – vapenhus. Vapenhus i trä framför södra ingången, byggnadsingenjör Ture Jangvik. (ÖC 1973-12-18, BR)
- 1973 Ändring – ombyggnad, interiör. Ordnaes väntrum under orgelläktaren, där läktartrappan tidigare fanns och trappa upp till orgelläktaren på västra sidan. Vissa bänkrader framför predikstolen togs bort. Ommålning av fönster, dörrar och bänkar. Varmkammaren görs om till skrudkammare och väntrum. En passage till kyrkans norra del återupptas. (ÖC 1973-12-18, ÖLM)
- 1973 Ändring – ombyggnad, fönster. Innanfönster. De glasmålade fönstren lagades och justerades. (BC, ÖLM)
- 1973 Vård/underhåll – takomläggning. Nytt tegeltak, nya hängrännor och stuprör. Dränering. (ÖC 1973-12-18)

- 1973 Teknisk installation. Nya väggradiatorer, elcentral, nya ledningar, transformatorn flyttas ut. (ATA)
- 1973 Ändring – tilläggsisolering. Valven över kyrkorummet. (ÖLM)
- 1973-74 Ändring. Wennerstedtska gravvalvet fylls igen med sand. (Blir det av?????????) (ATA)
- 1987 Fast inredning – bänkinredning. Borttagande av en bänk med tillhörande framstycke nedanför predikstolen, för att bereda dopplats. (ATA)
- 1988 Specifika inventarier – dopfunt. Fot i lindträ av bildkonstnär Eva Spångberg, Småland. Dopskål i mässing av guldsmed Folke Johansson, Mjölby. (ÖC 1988-05-07)
- 1990 Fast inredning – läktare. Förhöjning av läktarbarriären med järnräcke. (ATA)
- 1990 Ändring. Dekorerad sten i södra långhusmuren flyttas in i kyrkan och ersätts med en nyhuggen kalksten. Oklart vilken sten som avses och om det blev utfört. (ATA)
- 1992 Konservatorsarbeten. Konservering av romansk relief och romansk bågrellief. (Gäller troligen samma ärende som 1990 och stenen flyttades aldrig in.) (ATA)

ATA – Antikvariskt-topografiskt arkiv, Riksantikvarieämbetet.

AR - Ridderstad, Anton, Historiskt, Geografiskt och Statistiskt lexikon öfver Östergötland, M-Ö, Norrköping 1877.

BC – Cnattingius, Bengt och Veta kyrkoråd, Veta kyrka, Linköpings stifts kyrkor, Andra upplagan 1978.

BR – Bebyggelseregistret – kulturhistorisk bebyggelseinformation. Riksantikvarieämbetet.

EU – Unnerbäck, Eyvind, Veta kyrka – en byggnadshistorisk undersökning. Examensarbete i stencil.

K – inskription i kyrkan.

MT – Motala Tidning

SL – Ljungstedt, Sune, Michalel Hacke och 1600-talets stenhuggarkonst i Östergötland, ingår i Meddelanden 1973 från Östergötlands och Linköpings stads museum, Linköping 1973.

Sockenhandlingar – Ihrfors Erik, Anteckningar utur Östergötlands äldre kyrkohäfder nu förvarade i Wadstena landsarkiv för Kongl. Witterhets, Historie och AntiqitetsAcademiens räkning verkställda under åren 1921-1922, Adertonde samlingen, Wifolka Härad.

SvB - Sveriges Bebyggelse, Östergötlands län, del II, Uddevalla 1947

ÖC – Östgöta Correspondenten

Ö - Östgöten

ÖLM – Östergötlands läns museums topografiska arkiv